C/2025/112

10.1.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Revízia mechanizmu pozastavenia vízového režimu EÚ

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2025/112)

Spravodajca: **Ionuț SIBIAN (RO – III)**

Poradkyňa	Anca NICOVESCU, poradkyňa spravodajcu
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	30. 11. 2024
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	25. 9. 2024
Prijaté na plenárnom zasadnutí	23. 10. 2024
Plenárne zasadnutie č.	591
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	250/0/3

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) uznáva výhody bezvízového styku pre občanov z oboch signatárskych krajín takejto dohody a jeho pozitívne účinky z hľadiska ďalšieho posilňovania vzťahov EÚ s jej partnermi. Vízová politika EÚ by mala zostať nástrojom na uľahčenie medziľudských kontaktov, cestovného ruchu a podnikania a zároveň predchádzať bezpečnostným rizikám pre EÚ.

1.2. EHSV zároveň uznáva, že bezpečnosť EÚ a jej vonkajších hraníc výrazne ovplyvnili nedávne geopolitické udalosti. Podporuje preto myšlienku, že EÚ by mala byť plne pripravená rýchlo reagovať na širokú škálu potenciálnych budúcich bezpečnostných rizík vrátane hybridných hrozieb.

1.3. EHSV sa domnieva, že by sa malo vyvinúť úsilie na objasnenie kritérií na spustenie mechanizmu a zároveň treba zabezpečiť ich dostatočnú flexibilitu, aby sa v prípade potreby umožnilo ich účinné a rýchle uplatňovanie.

1.4. EHSV odporúča, aby Komisia posúdila nevyhnutnosť, proporcionalitu a dôsledky pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti, pričom by mala prihliadať na celkové vzťahy Únie a jej členských štátov s dotknutou treťou krajinou, na to, do akej miery by pozastavenie bolo vhodným prostriedkom na nápravu situácie, a na vplyv pozastavenia na práva štátnych príslušníkov dotknutej krajiny.

1.5. EHSV sa domnieva, že pozornosť by sa mala venovať potrebám mobility obhajcov ľudských práv, najmä ak sa situácia v oblasti ľudských práv v príslušnej tretej krajine zhorší, a potenciálnym rizikám pre ich prácu a osobnú bezpečnosť, ktoré predstavuje aktivácia mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti voči ich krajine.

1.6. EHSV sa domnieva, že systémy udeľovania občianstva investorom uplatňované tretími krajinami s bezvízovým režimom predstavujú riziko pre verejný poriadok a vnútornú bezpečnosť členských štátov a malo by byť možné pozastaviť oslobodenie od vízovej povinnosti pre tretie krajiny, ktoré sa rozhodnú uplatňovať takéto systémy udeľovania občianstva investorom, na základe ktorých sa občianstvo udeľuje bez toho, aby existovala nejaká skutočná väzba na dotknutú krajinu.

2. **Všeobecné pripomienky**

2.1. ***Kontext stanoviska***

2.1.1. Vízová politika EÚ je podstatnou súčasťou schengenského *acquis* a jedným z najviac cenených úspechov integrácie EÚ. Štátni príslušníci 61 tretích krajín môžu v súčasnosti využívať výhody bezvízového režimu v EÚ, čo znamená, že môžu vstúpiť bez víz do schengenského priestoru na účely krátkodobého pobytu v trvaní najviac 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia. Bezvízová politika EÚ je založená na zásade vízovej reciprocity.

2.1.2. Avšak vzhľadom na narastajúce výzvy vyplývajúce z neoprávnenej migrácie a hrozby pre bezpečnosť EÚ je zrejmé, že je potrebný ochranný mechanizmus proti zneužívaniu bezvízového styku a že tento mechanizmus treba ešte viac posilniť a zlepšiť.

2.1.3. Mechanizmus pozastavenia bol zavedený v roku 2013 s cieľom umožniť dočasné pozastavenie oslobodenia od vízovej povinnosti v prípade výrazného zvýšenia neoprávnenej migrácie. Bol koncipovaný ako mechanizmus na ochranu pred zneužívaním oslobodenia od vízovej povinnosti.

2.1.4. Mechanizmus bol revidovaný v roku 2017 s cieľom uľahčiť členským štátom oznamovanie okolností vedúcich k prípadnému pozastaveniu Komisii, ktorej sa umožnilo aktivovať mechanizmus pozastavenia z vlastnej iniciatívy.

2.1.5. Tento mechanizmus zavedený nariadením (EÚ) 2018/1806 ([1]) umožňuje dočasne pozastaviť oslobodenie od vízovej povinnosti v prípade náhleho a výrazného nárastu neoprávnenej migrácie alebo bezpečnostných rizík.

2.1.6. Komisia 30. mája 2023 prijala oznámenie o monitorovaní bezvízových režimov EÚ ([2]), ktorým začala konzultačný proces. Oznámenie sa zameralo na to, ako dobre fungujú bezvízové režimy EÚ, a identifikovalo hlavné výzvy v oblasti neoprávnenej migrácie a bezpečnosti. V snahe účinnejšie reagovať na množstvo výziev vyplývajúcich z bezvízového styku v neustále sa meniacom geopolitickom kontexte a s prihliadnutím na konzultácie, ktoré prebehli s Európskym parlamentom, členskými štátmi a inými zúčastnenými stranami, je cieľom tohto návrhu prispôsobiť mechanizmus pozastavenia takýmto výzvam, a to zmenou príslušných ustanovení uvedených v článku 8 nariadenia (EÚ) 2018/1806.

2.1.7. EHSV podporuje myšlienku, že EÚ by mala byť plne pripravená rýchlo reagovať na širokú škálu potenciálnych budúcich bezpečnostných rizík vrátane hybridných hrozieb. Domnieva sa tiež, že existujúce pravidlá stanovené v článku 8 nariadenia (EÚ) 2018/1806 (ďalej len „nariadenie o vízach“), týkajúce sa monitorovania fungovania bezvízového režimu s tretími krajinami a pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti v prípade zvýšeného rizika neoprávnenej migrácie alebo bezpečnostných rizík (ďalej len „mechanizmus pozastavenia vízového režimu“) by sa mali prehodnotiť a zlepšiť.

2.1.8. EHSV sa domnieva, že by sa malo vyvinúť úsilie na objasnenie kritérií na spustenie mechanizmu a zároveň treba zabezpečiť ich dostatočnú flexibilitu, aby sa v prípade potreby umožnilo ich účinné a rýchle uplatňovanie. To by pomohlo riešiť množstvo výziev vyplývajúcich z bezvízového styku v neustále sa meniacom geopolitickom kontexte.

2.2. ***Všeobecné pripomienky***

2.2.1. EHSV uznáva výhody bezvízového styku pre občanov z oboch signatárskych krajín takejto dohody a pozitívne účinky, ktoré má z hľadiska ďalšieho posilňovania vzťahov EÚ s jej partnermi. Bezvízový styk podporuje cestovanie a cestovný ruch, umožňuje kultúrne a akademické výmeny, prináša výhody v oblasti inovácií a technológií a zlepšuje diplomatické vzťahy a medzinárodnú spoluprácu.

([1]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1806 zo 14. novembra 2018 uvádzajúce zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc členských štátov a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 303, 28.11.2018, s. 39).

([2]) COM(2023) 297 final.

2.2.2. EHSV zároveň poukazuje na možné nevýhody týchto opatrení, konkrétne na potenciálne vážne výzvy v oblasti migrácie a bezpečnosti. Nárast neoprávnenej migrácie prostredníctvom prekročenia povolenej dĺžky pobytu zo strany cestujúcich oslobodených od vízovej povinnosti alebo vysoký počet žiadostí o azyl podaných štátnymi príslušníkmi tretích krajín oslobodených od vízovej povinnosti s nízkou mierou úspešnosti sú jasnými znakmi toho, že bezvízové režimy pre príslušnú tretiu krajinu sa musia pozorne monitorovať a prípadne revidovať/pozastaviť.

2.2.3. EHSV uznáva, že bezpečnosť EÚ a jej vonkajších hraníc výrazne ovplyvnili nedávne geopolitické udalosti, pričom sa ukázalo, že konanie niektorých zahraničných aktérov môže predstavovať vážne ohrozenie bezpečnostných záujmov Únie.

2.2.4. EHSV sa domnieva, že hoci mechanizmus pozastavenia jasne chráni členské štáty pred bezpečnostnými hrozbami, musí sa používať s maximálnou obozretnosťou, aby sa zabezpečilo, že niektoré členské štáty ho nebudú používať svojvoľne.

2.2.5. Ak Komisia zvažuje pozastavenie oslobodenia od vízovej povinnosti alebo ak členský štát podá oznámenie, mal by sa zohľadniť potenciálny vplyv pozastavenia na štátnych príslušníkov dotknutej tretej krajiny.

2.2.6. EHSV podporuje myšlienku, že spustenie mechanizmu pozastavenia by sa malo zvážiť v širšom kontexte vzťahov Únie s príslušnou treťou krajinou a že by sa mala venovať osobitná pozornosť diplomatickým a vonkajším vzťahom Únie s tretími krajinami. Možnými dôvodmi na aktiváciu mechanizmu by preto mohli byť porušovanie ľudských práv a základných slobôd, porušovanie dvojstranných dohôd medzi Úniou a dotknutou treťou krajinou (vrátane porušení mechanizmu vízovej reciprocity), nepriateľské činy voči Únii alebo členským štátom a nedodržiavanie príslušných sankcií Únie alebo nestotožnenie sa s nimi.

2.2.7. EHSV sa domnieva, že osobitná pozornosť by sa mala venovať predchádzaniu rozdielnym výkladom a riziku rôznych postupov, pokiaľ ide o spustenie/uplatňovanie mechanizmu pozastavenia.

2.2.8. EHSV odporúča, aby Komisia posúdila nevyhnutnosť, proporcionalitu a dôsledky pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti, pričom by mala prihliadať na celkové vzťahy Únie a jej členských štátov s dotknutou treťou krajinou, na to, do akej miery by toto pozastavenie bolo vhodným prostriedkom na nápravu situácie, a na vplyv pozastavenia na práva štátnych príslušníkov dotknutej krajiny, najmä na riziká pre obhajcov ľudských práv.

2.2.9. EHSV sa domnieva, že systémy udeľovania občianstva investorom uplatňované tretími krajinami s bezvízovým režimom predstavujú riziko pre verejný poriadok a vnútornú bezpečnosť členských štátov. Nedostatok komplexných bezpečnostných kontrol, postupov preverovania a náležitej starostlivosti predstavuje pre občanov Únie viacero závažných bezpečnostných rizík, ako sú riziká vyplývajúce z prania špinavých peňazí a korupcie. V snahe zabrániť tomu, aby bol bezvízový vstup do Únie využívaný na tento účel, by malo byť možné pozastaviť oslobodenie od vízovej povinnosti pre tretie krajiny, ktoré sa rozhodnú uplatňovať takéto systémy udeľovania občianstva investorom, na základe ktorých sa občianstvo udeľuje bez toho, aby existovala nejaká skutočná väzba na dotknutú krajinu.

2.3. ***Konkrétne pripomienky***

2.3.1. Výbor odporúča zintenzívniť monitorovanie/komunikáciu s krajinami, ktoré uplatňujú systémy udeľovania občianstva investorom, s cieľom odhaliť nedostatky v postupoch, ktoré používajú, a zároveň ich nabádať, aby ukončili tieto druhy procesov naturalizácie.

2.3.2. EHSV odporúča, aby EÚ v prípade aktivácie mechanizmu pozastavenia poskytla ochranu (s dôkladným posúdením a so zreteľom na potrebu zaistiť bezpečnosť v Európskej únii) určitým kategóriám ľudí, ako sú aktivisti v oblasti občianskych a ľudských práv, zraniteľné osoby vystavené vylúčeniu alebo trestnému stíhaniu v tretích krajinách (osoby so zdravotným postihnutím, príslušníci komunity LGBTIQ+ atď.) a študenti/členovia akademickej obce, ktorí chcú cestovať z pracovných dôvodov a ktorí by mohli prispieť k technickému rozvoju a inováciám v EÚ.

2.3.3. EHSV sa domnieva, že pozornosť by sa mala venovať potrebám mobility obhajcov ľudských práv, najmä ak sa situácia v oblasti ľudských práv v príslušnej tretej krajine zhorší, a potenciálnym rizikám pre ich prácu a osobnú bezpečnosť, ktoré predstavuje aktivácia mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti voči ich krajine. Aktivisti za ľudské práva by nemali byť ohrození mechanizmom pozastavenia alebo trvalým ukončením bezvízového styku.

2.3.4. EHSV zdôrazňuje, že vzhľadom na riziká spojené s nárastom objemu práce príslušníkov pohraničnej stráže by sa mala zvýšiť kapacita týchto orgánov, aby mohli účinne vykonávať svoje úlohy.

2.3.5. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby politika EÚ v oblasti oslobodenia od vízovej povinnosti založená na jej politike dodržiavania ľudských práv zvýhodňovala kandidátske krajiny, krajiny, s ktorými má spoločné zásady a hodnoty, a krajiny, s ktorými udržiava dohody založené na demokratickej doložke. Politika by mala byť koherentná, mala by byť založená na záujmoch Únie a na objektívnych kritériách a nemala by viesť k nespravodlivej diskriminácii. V tomto zmysle a v súlade s výsledkom hlasovania, ktoré sa o tejto otázke uskutočnilo vo Výbore Európskeho parlamentu pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci, EHSV žiada Komisiu, aby hľadala spôsob, ako čo najskôr zaradiť Ekvádor do prílohy II (zoznam krajín oslobodených od vízovej povinnosti) k nariadeniu (EÚ) 2018/1806, najlepšie do konca tohto funkčného obdobia, keďže Ekvádor bol nespravodlivo penalizovaný situáciou, ktorá nijako významne neovplyvnila výsledky krajiny.

V Bruseli 23. októbra 2024

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE